

כהן לשמש במשך 20 שנים רצופות בתפקיד השני במעלה במערכת, תחת עורך כמנוני, שאינו עושה מאמץ מיוחד כדי להתחבב על הבריות...

בכר עץ — יש מתוק, במשך כמה שבועות נערך מחול-שדים סביב העולם הזה. השתתפו בו בלב נפש כל אויביו, כל אביריההסיפות...

מקוראי העולם הזה היו מוכנים להיות "דפוקים" כך. שאל אותי השבוע בתמיהה את האנשים שעסקו בפירוק השותפות: "איך זה הסכמת בכלל אי פעם לעשות שותפות על בסיס כזה? מבחינה כספית, השקעתם שיהיה את אותו הסכום...

בגדר השוני הרב בינינו, גם נוצרה בינינו חלוקת עבודה כמעט אוטומטית, שהועילה לאריכות ימים זו. היה לי תפקיד כפול. בתור עורך ראשי, הייתי אחראי לעיצוב דמותו העיתונאית והטוטפת של העיתון ולקביעת הקו שלו בכל עת. כעורך מדיני, כתבתי וערכת את החלק הפוליטי במדורי ומחוץ למדורי...

יהיה זה אסון למדינה אם ייפגע שבועון זה. דומני שהיה דרוש דווקא משבר זה, והחשש (הבלתי-מבוסס) פן יביא לחיסול השבועון, שהבהיר לרבים, בכל המחנות, עד כמה חשובה פעולת העיתון להיגיינה הציבורית ולדמוקרטיה. הוא הנין לגבי תנועתנו. המשבר המקביל שאירע בה זכה בעיתונות לסיקור כה סנסציוני, נרחב ורצוף, כאילו לא הייתה זאת תנועה שוכחה באחוזי וחצי של הקולות...

צעני על מה שהוא רואה. אם אתה קורא ותיק של שבועון זה, אולי תזכור כתבות שלו כמו "דפוקים את השחורים", "הייתי ערבי במוסקבה", "האפוס של טיראן" וכו'. עם בחירתו לכנסת, ניסה לכתוב מדור אישי עיוני, אך אחרי כמה שבועות הפסיק אותו בעצמו. רק לאחרונה, בעיצומו של המשא-והמתן לפרישתו, דרש לפתע לחדש מדור זה. דומני שהיה זה שירות דוב לעצמו.

זמרהגיע הזה — חזרה לעבודה. דומני שכבר הרגשת ברוח החדשה הנושבת בשבועות האחרונים בעיתון. עם התקרב המשבר לקיצו, חזרה לי העולם הזה הרוח הרעננה מימים ימימה. עם היבחרי לכנסת, בסוף 1965, לא זנחתי אמנם את תפקידי בעיתון. שבוע העבודה שלי התארך לשבעה ימים של 12 שעות. בכל זאת הרפיתי קצת מתפקידי המערכתיים. בגלל הצורך להתמסר לתפקיד חדש ובמלתי-ידוע. חלק מן העומס המערכתי הזה נפל אז על שלום כהן.

איני רוצה להרבות מילים על ההידרדרות שחלה, גם בימים המרים ביותר של המשבר, לא חשתי בפיתוי להשיב בהשמצות על השמצות. הסתפקתי בתיקון העובדות. בשנים הרבות של שיתוף-הפעולה שלי עם שלום כהן, היו הרבה פרקים יפים — מאבקים משותפים, עמידה משותפת מול התנכלות גופנית ופוליטית, הצלחות גדולות וגם כשלונות מרים. השנה האחרונה, הקורנת, עם המועקה הזו גוברת בליבי, לא תשכיח ממני את זכר השנים היפות ההן. ההידרדרות התחילה, למעשה, ברגע ששלום כהן נכנס לכנסת. איני יכול להאשים איש בכך, מפני שהשמשתי בכל השפעתני בתנועת העולם הזה — תנועה שקמה על פי קריאת עיתון זה. על סמך הרעיונות שגיבשתי במשך 15 שנה מעל עמודי העולם הזה — כדי שיוטל על שלום כהן לשרת בכנסת במחצית הראשונה של כהונתו, וכי רק אז יבוא תורו של האיש שניצח במשך חמש השנים האחרונות על עבודתה רבת-הפעלים של הסיעה.

אני מצפה לשניים נרחבים בעיתון בחודשים הקרובים. אני מקווה שאתה תעזור לי בכך, שתשלח לי את חוות דעתך על הטעון שיכלול וריעונו. אנחנו ערוכים עתה, מבחינה נפשית ומעשית, לקטע הבא בדרכו של השבועון המסוים, כשסיכמטנו נחושה ותקיפה כמו ביומה הראשון: בלי מורא, בלי משוא פנים.

Gr. Gal...

בחתומיה על כמה מיסמכים, ובלתי-צדדי קצרה, נסתיימה בשבוע שעבר תקופה בחיי השבועון המסוים. באותו רגע חדל שלום כהן מלהחזיק במניות בחברת העולם הזה, ומלהשתייך למערכת ולמינהלת העיתון. לא היה זה רגע שמת. אבל היה זה רגע של הקלה — לטובת שנינו, ובוודאי לטובת העיתון. כי פרישה זו שמה קץ, בדרכי שלום והסכמה, להידרדרות היחסים שהשפיעה מזה כמה זמן על עבודת העיתון ומילוי תפקידי.

כדאי לומר בהזדמנות זו כמה מילים, כדי לשאת אחר בחייה הקשה שעברה עלינו. שהרי מעולם לא התייחסנו אליך כאל קורא לגבך, כאל צרכן של עיתון, אלא כאל שותף למעשינו ולשאפויותינו. כשביעיות האחרונות, כאשר נערך מחול-השדים סביב שבועון זה, נמצאו כמה ידידים טובים, והרבה הרבה מתחשדים וצבועים, שציירו תמונה רומאנטית כאכאריטית על היחסים בין שלום כהן וביני.

הכרתי את שלום כהן בימי מלחמת 1948. הפכנו שותפים בעולם הזה ב-1950. שותפות זו החזיקה מעמד במשך 21 שנה בקירוב. אין שותפויות רבות — על רקע עסקי, רעיוני או אנושי — המחזיקות מעמד תקופה כה ארוכה. השאלה האמיתית כיום איננה: "מדוע היא התפרקה", אלא — "איך החזיקה מעמד כל כך הרבה זמן?". נדמה לי שהתשובה אינה נעוצה בכך שאנחנו אנשים דומים. אלא בכך שאנחנו אנשים הפוכים מכל הבחינות — באופי, בכישורים, בנטיית. דבר זה איפשר שיתוף-פעולה פורה ומבורך במשך תקופה כה ארוכה.

שלוש כהן משך את תשומתי ליבי בפעם הראשונה אחי רי כמה שבועות של שרות שותף בפלוגת שועלי שמשון. הייתי אז בן 24 והוא בן 22. דומני שקשה לתאר שני צעירים שונים יותר זה מזה מכפי שהיינו אז. אני הייתי פעיל בחיים הפוליטיים בארץ מאז הצטרפתי לאצ"ל, בגיל 14. בגיל 17 התחלתי לפסס מאמרים בעיתון נים (תחילה בהבוקר ובהמשך). ב-1946 הקמתי את כתב-העת במאבק. שהרעיש את הארץ במשך שנתיים, ושבו התגבשה השקפת-העולם שנתפרסמה כתורת העולם הזה. בסוף 1947 פירסמתי את החוברת מלחמה או שלום במרחב השמי — בה טענתי כי יש לשלב יחד את התנועה הלאומית העברית והתנועה הלאומית הערבית בתנועה שיחרור מרחבית משותפת. חוברת זו מצאה הד בכל ארצות ערב. בראשית 1948, כשהייתי כבר חייל בגדודי ההגנה, הוצאתי את החוברת מהתגוננות מלחמה. בה טענתי שתוך כדי המלחמה יש למצוא שותפות עם היסודות הלאומיים והמהפכניים שבעם הערבי הפלסטיני, ולנהל מלחמה ישראלית-ערבית נגד המיטרדים השונים במרחב. ניסיתי לרמוז על רעיונות אלה גם בכתבות הקרובות, שפירסמתי במשך כל ימי המלחמה, בהיותי טוראי רגיל בחטיבת נבעתי. בעיתון-הערב של הארץ — הכתבות שי שימשו יסוד לספרי בשדות פלשת 1948.

דרשו על שלום כהן עד אותו זמן הייתה שונה לגמרי. שלום נולד בבגדאד, התחנך במצריים. זמנ-מה לפני המל-חמה בא ארצה, עם גרעין של השומר הצעיר, שהצטרף לקיבוץ נחושתים. בשיחות הרבות שניהלנו, כחברים ביחידה אחת, נוצר קשר בין ההלכה המדינית שגיבשתי אני ובין החוויות הי אשויות שצבר הוא באלכסנדריה, שם ראה את תנועת ה מצרי הלאומי בראשות עזרי מלחמת-השחרור המצרית. הכנה זו שימשה בסיס לשותפות שנוצרה אחרי המלחמה.

אחרי שנפצתי, שוחררתי מצה"ל בתום המלחמה, כשנה לפני שלום כהן. בשנה זו הוזמנתי על-ידי גרשום שוקן להצטרף למערכת הארץ, וכתבתי בו מאמרים ראשיים. אז הופיע גם הספר בשדות פלשת, שהפך לרב-מכר חסר-תקדים בארץ — תוך כמה חודשים נמכרו 30 אלף עותקים בכריכה עצה. אותה עשה כתבתי את חצי השני של המסמך, שבחלקו השני גיבשתי את ביקורתי על המישטר החדש שקם במדינה — בנושא השלום ובנושאים רבים אחרים. פרק זה הפך, למעשה, מצע העולם הזה.

באפריל 1950 קנית, יחד עם שלום כהן, שותפים (אחד מהם היה שלום כהן, האחרים פרעו שכר עבודה זמן קצר, על רקע עיסקי) את העולם הזה. שהיה שבועון קיש וחסר-מגמה. כמה אנשים, המתימרים "לרחם" על שלום כהן, מתארים אותו כיום כאיש מיסן ו"דפוק". אני סבור שהם עושים בכך עוול לשלום כהן. כדאי להזכיר את העובדות: אני השקעתי באפריל 1950 סכום של 1500 ל"י בעיתון. אלף ל"י באו לי מהכנסות ספרי, 500 ל"י קיבלתי בהלוואה ממשדר-הביטחון, תמורת פגיעות. שלום כהן השקיע באותו זמן בעיתון 1300 ל"י. אלף ל"י קיבל מאביו, ו-300 ל"י קיבל בהלוואה-שיקום עם שיחוררו מצה"ל. 1500 ל"י דאו שוות כיום 15 אלף. שבוע עבר יצא שלום כהן העיתון תמורת רכוש שהוא עצמו העריכו ב-200 אלף לירות. נדמה לי שכמה וכמה